

Vergrote pakkans door inzet van doelgerichte dopingcontroles

Een nieuwe vorm van dopingcontroles, 'targetcontroles'

De mogelijkheid om in Nederland dopingcontroles op plaatsen in te zetten waar bijvoorbeeld is vastgesteld dat niet of onvoldoende wordt gecontroleerd, is nieuw. Invoering van een dergelijk mechanisme zou een aanvulling zijn op de inzet van de reguliere dopingcontroles. Mede daarom zijn van de geplande 2500 controles voor het jaar 2001 een aantal al 'gereserveerd' voor targetcontroles. Er dient echter eerst een aantal acties te worden ondernomen, aangezien de reglementaire bevoegdheid tot het uitvoeren van dit soort controles ontbreekt.

Doelgericht

Targetcontroles zijn te omschrijven als zeer doelgerichte dopingcontroles, die op grond van zeer specifieke redenen worden ingezet. Doelgericht heeft hier als betekenis dat deze controles zijn gericht op een bepaalde sporter, een bepaalde groep van sporters, een bepaalde tak van sport, een bepaalde wedstrijd en een bepaald toernooi of evenement.

Redenen om deze controles in te zetten kunnen bijvoorbeeld zijn dat bepaalde sporters bewust (nog) niet zijn gecontroleerd of dat bepaalde takken of onderde-

len van takken van sport (te) weinig controles kennen. De mogelijkheid om sporters op deze manier aan te wijzen springt nogal in het oog, want targetcontroles kunnen ingezet worden op basis van een afwijkende vorm van aanwijzing. Immers, op dit moment vindt in veruit de meeste gevallen aanwijzing voor een dopingcontrole reglementair plaats door middel van loting. De reden hiervoor is het voorkomen van willekeur.

Bevoegdheid

Targetcontroles worden niet op basis van loting ingezet, maar op basis van

vastomlijnde en (vooraf) vastgestelde criteria. Daarbij moet worden uitgegaan van feiten, gegevens, betrouwbare informatie en gedegen onderzoek. Bovendien geschiedt aanwijzing voor targetcontroles buiten de bond om. Hierin ligt de meerwaarde van targetcontroles ten opzichte van de reguliere dopingcontroles. Om deze meerwaarde te waarborgen en belangenverstrengeling te voorkomen moeten targetcontroles op onafhankelijke en onpartijdige wijze worden ingezet. Uiteraard luidt dan vervolgens de vraag aan wie die bevoegdheid moet worden gedelegeerd? Zowel de sportbonden (als opdrachtgever) als DoCoNed (als dopingcontrole uitvoerende organisatie) komen daarvoor als direct betrokkenen bij de uitvoering van dopingcontroles niet in aanmerking.

Advies

Bij onjuist gebruik van het instrument targetcontroles kan de invoering ervan,

in plaats van een stap vooruit, een stap terug betekenen in de dopingbestrijding. Targetcontroles hebben immers, vanwege de gerichte aanwijzing en het feit dat het gaat om additionele dopingcontroles, een ingrijpend karakter. Om verkeerd gebruik van targetcontroles te voorkomen heeft het NeCeDo een advies hieromtrent voorgelegd aan het Ministerie van VWS en NOC*NSF.

Dit advies zet uiteen hoe de targetcontroles ingezet moeten worden en op basis van welke criteria aanwijzing dient plaats te vinden. Door middel van de inzet van targetcontroles kan de pakkans vergroot worden, zonder dat het aantal dopingcontroles dient te stijgen. Targetcontroles kunnen hiermee een extra wapen zijn in de strijd tegen doping.

Het advies van het NeCeDo zal op korte termijn besproken worden met het Ministerie van VWS en NOC*NSF.

*NeCeDo wenst al haar
relaties een sportief
2001 toe*

"Forceren werkt averechts bij achterban kleine sportbonden"

Stap voor stap naar een gedegen dopingbeleid

"We hebben vorig jaar zelf dopingcontroles laten uitvoeren. Negen om precies te zijn. Van de geteste coureurs was er één positief. Dat is een tuchtzaak geworden, die zonder gevolgen bleef voor de coureur. In de reglementen hadden we namelijk geen lijst opgenomen van verboden middelen. De coureur kon zodoende niet weten dat het product dat hij gebruikt had, verboden was. Saillant is dat de coureur het medicijn juist was gaan gebruiken omdat de controlerend geneesheer van de KNAF zijn bloeddruk te hoog vond... Dit voorval, waarbij het een en ander is misgegaan, geeft aan dat we nog in de kinderschoenen staan met ons dopingbeleid."

Sylvia de Jong, bondsmedewerkster van de KNAC Nationale Autosport Federatie (KNAF) is zich vanaf '99 namens haar sportbond gaan verdiepen in het dopingvraagstuk. Noodgedwongen, omdat de KNAF dat jaar een brief van het Ministerie van VWS op de mat vond, waarin staatssecretaris Vliegthart duidelijk maakte dat alle sportbonden, dus ook de zogenaamde niet-fysieke sporten, een antidopingbeleid moeten voeren. De

KNAF moest dus een dopingreglement opstellen, dopingcontroles uitvoeren en voorlichting geven. Zo niet, dan zou Vliegthart de subsidiekraan een slag dicht draaien. De Jong moest de achterban zien rijp te maken voor een actief antidopingbeleid.

"En dat is niet meegevallen", vertelt De Jong in het KNAF-onderkomen in Leiden. 'De reactie van de meeste mensen binnen de KNAF was: "laten ze lie-

ver de benzine controleren, in plaats van de coureurs." Ze vinden het onzin dat in een niet fysieke sport zo de nadruk wordt gelegd op doping. Veel mensen hebben ook geen flauw idee welke middelen invloed hebben op de prestaties. Veel verder dan angstremmers en bètablokkers, kom je niet.'

Out of competition-controles?

Door de inzet van het federatiebestuur van de KNAF, is er het afgelopen jaar toch het één en ander op poten gezet. Zo heeft de KNAF dat jaar op eigen initiatief, en op eigen kosten, dopingcontroles laten uitvoeren. Voor dit jaar komen er zes zogenaamde contingentcontroles bij, die door het NOC*NSF worden betaald. Omdat de autosport geen onderscheid maakt tussen top- en breedtesport, maken circa drieduizend coureurs kans gecontroleerd te worden.

Als het aan Doping Controle Nederland (DoCoNed) zou liggen, vinden die controles voornamelijk out of competition plaats, dat wil zeggen buiten vooraf aangegeven wedstrijden. Dit om te voorkomen dat sporters wegblijven bij bepaalde wedstrijden uit angst voor een controle. De KNAF heeft begrip voor deze argumenten, maar ziet geen enkel heil in dit voornemen. "Het controleren buiten wedstrijden kan reglementair bij onze bond helemaal niet en het heeft sowieso geen zin, omdat het gebruik van bijvoorbeeld bètablokkers een paar weken voor een wedstrijd totaal geen nut heeft. Rustgevende medicijnen helpen alleen maar op de wedstrijddag. Voor het out of competition controleren bij wedstrijden zouden bijvoorbeeld drie organisaties

van wedstrijden zich moeten voorbereiden op een controle. Uiteindelijk zou DoCoNed dan moeten beslissen om bij één van die drie daadwerkelijk te controleren. Maar ze eisen wel dat de drie organisaties beschikken over een ingericht dopingcontrolestation. Als je bedenkt dat het de organisatoren al vaak moeite kost om op een parcours toiletten neer te laten zetten, dan snap je wel op welke bezwaren dit idee stuit. Zeker als je bedenkt dat twee organisaties voor Jan Doedel zo'n controlestation moeten

Vervolg op pag. 2

INHOUD

In deze Receptor komen de volgende onderwerpen aan bod:

pagina

1

- Een nieuwe vorm van dopingcontroles, 'targetcontroles'
- Interview met Sylvia de Jong, bondsmedewerkster van de KNAF

pagina

2

- Column van Piet van der Kruk 'Veel controles, minder bureaucratie'
- Vervolg interview mevrouw De Jong
- KNVB blaast voorlichtingscampagne nieuw leven in

pagina

3

- Lijf, Sport & Middelen, 'Doping Informatielijn succesvol gebleken'
- Dopingcontrole-official word je niet zomaar

pagina

4

- Nieuwe ontwikkelingen op komst bij detectie van testosteron
- LSM boekenreeks voltooid
- Colofon

Column van Piet van der Kruk

Veel controles, minder bureaucratie

U weet het vast wel, het streven is om dit jaar 2500 Nederlandse sporters op doping te controleren. Verleden jaar waren het er ongeveer 1750. Dat heeft staatssecretaris Vliegthart toch maar mooi voor elkaar. Want zonder haar bemoedigende beleid zou het naar mijn mening nog lang niet zover geweest zijn. Vrijwel alle sportbonden beschikken inmiddels over een dopingreglement. Wat dreigen met vijf procent korting op het subsidie al niet tot gevolg kan hebben. En aan het controleren op dopinggebruik doen dit jaar, op de denksporten na, alle Nederlandse sportbonden mee. Ook hier dreigde vijf procent korting voor sportorganisaties die in gebreke zouden blijven. Wat je met geld al niet kan bereiken.

Want wees nou eerlijk, de sport zelf had hier toch voorop moeten lopen. Dopinggebruik is toch onsportief en slecht voor de gezondheid? Dat weten ze toch in de sport? Je zal maar nipt verliezen op een belangrijk evenement van een gedroegde tegenstander. Of je zal de vader maar zijn van de sportieve zoon die in een isoleercel beland. Zoonlief

raakte verslaafd aan de anabolen en kwam op 22-jarige leeftijd met zijn in principe oergezonde lijf in een psychiatrische inrichting terecht.

Nee, het is goed dat de staatssecretaris, soms tegen de verdrukking in, het heeft aangedurfd om haar antidopingbeleid door te zetten. Hoe is het in hemelsnaam mogelijk denk ik wel eens, dat er toch nog mensen zijn die het gebruik van doping aanmoedigen of romantiseren. Ook vraag ik me wel eens af hoe lang het nog zal duren voordat de eerste spijtpianten hun onterecht gewonnen medailles in zullen leveren. Want er zal een tijd komen waarin een klimaat ontstaat dat sporters dit opgelucht en met opgeheven hoofd gaan doen. Geloof me.

Het NeCeDo heeft ruim tien jaar lang gepioneerd in dopingland en werd daarmee het nationale kenniscentrum. Het NeCeDo geeft voorlichting, doet onderzoek of initieerde dat. Het NeCeDo ging ook een paar jaar op doping controleren toen de 'markt' daar om vroeg en er een alternatief ontbrak.

Inmiddels is er vanuit de boezem van het

NeCeDo een zelfstandig dopingcontroleorgaan onder de naam DoCoNed ontstaan. Een facilitair bedrijf dat werd opgericht om in opdracht van sportbonden urine op te halen, deze te laten onderzoeken en als intermediair de opdrachtgever de uitslag te bezorgen. Niets meer en niets minder. Maar inmiddels is de dochter volwassen geworden en lijkt zij meer te willen doen dan wat van haar wordt verwacht. En dat is jammer.

Er werd nog een derde orgaan in het leven geroepen, de 'Audit commissie doping'. Een bestuurscommissie van NOC*NSF die terecht hardnekkige pogingen doet om onafhankelijk van de koepelorganisatie te kunnen opereren. De 'Audit commissie doping' werd in het leven geroepen om te controleren of er door sportbonden bij positieve gevallen op de juiste wijze tuchtrecht wordt toegepast. Ook hier niets meer en niets minder. Mede op grond van ervaringen ben ik een hartstochtelijk voorstander van een dergelijke toezichthouder. Maar gezien haar eerste rapportage lijkt de

'Audit commissie doping' een bureaucratie in het leven te roepen die groter is dan aanvankelijk bedoeld.

Ik ben er nog steeds een groot voorstander van dat er een onafhankelijk dopingcontroleorgaan is opgericht. Lang leve DoCoNed. Maar zeg tegelijkertijd tegen DoCoNed: schoenmaker blijf bij je leest. Tot de 'Audit commissie doping' zou ik willen zeggen, ik ben oprecht blij dat u er bent, de sport heeft u nodig. Maar maak de olievlek niet groter dan hij al is, beperk je tot de positieve gevallen, houd de kosten laag en roep geen bureaucratie in het leven. Bovendien: kom niet met zaken in de publiciteit die nog onder de rechter zijn. Een sport zou hiermee ten onrechte in een verkeerd daglicht kunnen komen te staan.

En tot de sportbonden zou ik willen zeggen, let op uw zaak. Aan een effectief antidopingbeleid is niet te ontkomen, en dat is maar goed ook. Bij de uitvoering van uw antidopingbeleid krijgt u te maken met procedures, leveringsvoorwaarden en overeenkomsten. Een gespecialiseerde materie met veel haken en ogen. Heeft u vragen? Kom dan eens langs bij het NeCeDo. Want het NeCeDo is er om u te helpen. Zonder veel poespas en zonder bureaucratie.

Piet van der Kruk

Intensivering samenwerking sportbonden en NeCeDo

KNVB blaast voorlichtingscampagne nieuw leven in

De Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB) geeft al vanaf 1996 aan zijn voetballers voorlichting over doping. De KNVB ontwikkelde dat jaar, in samenwerking met het NeCeDo, onder meer een videoband met daarop de dopingcontroleprocedure en de KNVB-dopingwaaier. De voorlichting is dit jaar verder uitgebreid met informatiebijeenkomsten, posters, artikelen in bondsorganen en een nieuwe KNVB-dopingwaaier. Deze geplande 'voorlichtingsacties' maakten deel uit van een geheel voorlichtingsplan, dat eventueel als voorbeeld kan dienen voor overige sportbonden.

Uitreiking van de KNVB-dopingwaaier en de NeCeDo-poster aan v.l.n.r. Marion Massop (beleidsmedewerker stafafdeling beleid betaald voetbal KNVB) en Han Inklaar (hoofd afdeling sportgeneeskunde Sportmedisch Centrum KNVB) door Maurice Leeser (beleidsmedewerker topsport NeCeDo).

Doelgroepen

Het KNVB-voorlichtingsplan begint met het onderscheiden en het definiëren van doelgroepen. Zo onderscheidt de KNVB onder andere de doelgroepen betaald voetballers, medische staf, technische staf, bestuur en management, waarnemers tucht- en veiligheid, (assistent) scheidsrechters en alle andere betrokken actoren. Onderscheiding van doelgroepen is belangrijk, vanwege het feit dat deze zo specifiek, praktisch en duidelijk mogelijk benaderd dienen te worden. Vanzelfsprekend vormt een tijdsplanning een onderdeel van het gehele KNVB-voorlichtingsplan.

Formulieren van doelstellingen

'Alle betaald voetballers zijn bekend met de KNVB-dopinglijst en de dopingcontroleprocedure', is een doelstelling die gesteld is. Zo heeft de KNVB voor iedere doelgroep (realistische) doelstellingen geformuleerd. In samenwerking met het NeCeDo is bekeken welke voorlichtingsinstrumenten waar het beste ingezet konden worden. Hieruit is voortgevloeid de ontwikkeling en productie van de KNVB-dopingwaaier, het verzorgen van informatiebijeenkomsten over de KNVB-dopinglijst en de dopingcontroleprocedure, inzet van NeCeDo-posters met daarop de dopingcontrole-

procedure, een artikel in een bondsorgaan en een mailing naar alle clubs. De clubs kregen ieder twee posters met het verzoek deze op te hangen in de medische behandelruimte en het dopingcontrolestation. De clubartsen werden verzocht zorg te dragen voor de verspreiding van de dopingwaaier aan iedere voetballer.

Dopingbudget

Ook voor het seizoen 2000-2001 heeft de KNVB ruimte gecreëerd in zijn begroting voor dopingcontroles en voorlichting. Door middel van het vaststellen van doelstellingen en doelgroepen en de daarvoor noodzakelijke voorlichtingsactiviteiten op een rij te zetten, heeft de

KNVB inzicht gekregen in het benodigde budget voor voorlichting over doping, het zogenaamde dopingbudget. Een (klein) gedeelte van deze voorlichtingsactiviteiten zijn 'gefinancierd' door het NeCeDo, omdat de KNVB gebruik heeft gemaakt van het stimuleringsbedrag. Met dit stimuleringsbedrag kan elke topsportbond de waarde van het stimuleringsbedrag 'inwisselen' voor voorlichtingsactiviteiten en materialen bij het NeCeDo.

Voor meer informatie over voorlichting over doping gericht op de topsport kunt u te allen tijde contact opnemen met Maurice Leeser, beleidsmedewerker topsport (010 201 01 57).

Vervolg van pag. 1

inrichten. Puur zonde van de moeite en het geld. Bovendien werkt het averechts bij onze achterban. Die krijgen zo nooit de handen op elkaar voor het dopingbeleid. Daarom hebben wij ook gezegd dat wij zelf bepalen wanneer de controles plaatsvinden. Zo niet dan stoppen we met onze eigen controles."

Liefst stap voor stap

Hoewel De Jong zich lovend uitlaat over de behulpzaamheid van het NeCeDo bij het opstellen van een dopingbeleid ("Ze zijn altijd bereikbaar, heb je vragen dan krijg je snel en goed antwoord, petje af") zet ze toch ook enige kritische kanttekeningen bij de handelwijze van het dopinginstituut. Ze zou graag zien dat NeCeDo en DoCoNed wat flexibeler omgaan met de kleine, niet fysieke sportbonden die per 1 januari 2001 verplicht zijn een dopingreglement te hebben, voorlichting te geven en controles uit te voeren. "Het gaat om sporten als jeu de boules, kegelen en midgetgolf. Sporten die doorgaans bedreven worden door vijftigers, die echt niet dromen van

Olympische medailles. Die mensen moeten zich opeens gaan bezighouden met dopingperikelen. Dat ligt gevoelig. De kans dat de achterbannen van deze bonden het accepteren is groter wanneer ze de tijd krijgen om stap voor stap met het dopingbeleid aan de slag te gaan. Dat werkt veel beter dan forceren. Ik hoop dat de bonden de ruimte krijgen, al besef ik ook goed dat het NeCeDo en DoCoNed zich aan de regels van het rijk te houden hebben."

Achterban beter voorlichten

De Jong doet met de andere medewerkers van het bondsbureau haar best om de coureurs zoveel mogelijk informatie te verschaffen over het dopingbeleid. "In ons jaarboek staat het dopingreglement, bij wedstrijden verschaffen we de coureurs de NeCeDo-dopingwaaier, terwijl we in ons bondsorgaan een reeks artikelen - overigens in samenwerking met het NeCeDo - publiceren over dit thema. Dat is een stap vooruit in vergelijking met vorig jaar. En dat heeft alles te maken met de houding van onze federatie ten aanzien van doping."

NeCeDo leidt dopingcontrole-officials op

Dopingcontrole-official word je niet zomaar

Dopingcontrole-officials zijn diegenen die door wind en weer de plasjes verzamelen van de sporters. Voordat de dopingcontrole-officials op pad mogen, dienen ze eerst de NeCeDo-opleiding 'dopingcontrole-official' succesvol afgerond te hebben, want dopingcontrole-official word je niet zomaar. Je dient als dopingcontrole-official namelijk te beschikken over een aantal vaardigheden, zoals het nauwkeurig kunnen omgaan met procedures en met vertrouwelijke informatie. Tevens dien je goed om te kunnen gaan met mensen alsmede goed te kunnen communiceren.

Nieuwe lichten dopingcontrole-officials met docenten, klas september 2000

Sollicitatie

De opleiding 'dopingcontrole-official' bestaat al sinds 1994 en sindsdien zijn verscheidene opleidingen gegeven, met als laatste die van afgelopen september. Dertien dopingcontrole-officials in opleiding hebben toen de opleiding doorlopen, waarvan er twaalf uiteindelijk geslaagd zijn. Om tot de opleiding toegelaten te worden, dienen geïnteresseerden eerst een sollicitatiebrief te sturen naar Doping Controle Nederland (DoCoNed), de dopingcontrole uitvoerende organisatie in Nederland. Zo kan er bekeken worden of desbetreffende kandidaat beschikt over de noodzakelijke basisvaardigheden.

Theorie en praktijk

Deze rijkserkende opleiding bestaat uit een tweedaagse opleiding en een stage. De tweedaagse opleiding bestaat uit een aantal theorie- en praktijkgedeelten. Zo worden de dopingcontrole-officials in opleiding onder andere geïnstrueerd over het inrichten van een dopingcontrolestation, hoe sporters benaderd dienen te worden, het verrichten van een loting en het stapsgewijs uitvoeren van een dopingcontrole. Eveneens is er aan-

dacht voor de administratieve afhandeling en verzending.

Stage

Na het succesvol volbrengen van de tweedaagse opleiding en geslaagd te zijn voor het theorie-examen, mag de dopingcontrole-official in opleiding stage lopen. Deze stage bestaat uit minimaal drie stagemomenten onder begeleiding van een ervaren dopingcontrole-official. Indien de dopingcontrole-official in opleiding de stage succesvol afgerond heeft, mag deze op voor het (afsluitende) praktijkexamen. Dit examen bestaat uit de feitelijke uitvoering - in een nagebootste situatie - van een gehele dan wel een gedeelte van een dopingcontroleprocedure.

De examens staan onder toezicht van een door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) benoemde rijksgecommiteerde. Zij die met goed gevolg het praktijkexamen hebben afgelegd ontvangen het diploma 'dopingcontrole-official'. Dit diploma geeft, onder bepaalde voorwaarden, de bevoegdheid tot het uitvoeren van dopingcontroles. Een licentie voor het uitvoeren van dopingcontroles

Pilot afgerond

Doping Informatielijn succesvol gebleken

Sinds januari 2000 heeft het NeCeDo een telefonische informatielijn, de 'Doping Informatielijn', voor vragen over doping. Elke werkdag tussen 13.00 en 16.00 uur is de lijn 'open' en wordt deze bemand door iemand van het NeCeDo. Vanzelfsprekend kunnen de bellers, indien gewenst, anoniem vragen stellen. Alle telefoontjes worden digitaal geregistreerd, waardoor een duidelijk beeld te vormen is van onder andere het aantal en het soort vragen alsmede de diversiteit van bellers (arts, sporter, partner, etc. Alle vragen worden discreet afgehandeld en daar waar nodig zal de beller worden doorverwezen.

Het NeCeDo werd continu telefonisch benaderd door sporters met vragen over doping. Hierbij was er een toename te merken van het aantal telefoontjes, als ook in de tijd die per gesprek geïnvesteerd werd.

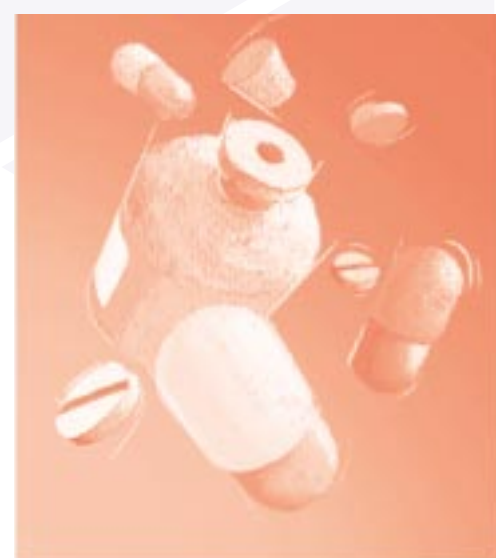
Daarnaast werd ook de Drugs Informatielijn van het Trimbos-instituut geconfronteerd met steeds meer vragen over doping. Aangezien dit steeds meer van structurele aard begon te worden, werd in 1998 het idee geboren om een telefonische informatielijn, de 'Doping Informatielijn', op te zetten.

Voordelen die een medium als een informatielijn bieden zijn naast het persoonlijke (anonieme) karakter ook het direct toegankelijk hebben van betrouwbare informatie. De drempel om contact met het NeCeDo te zoeken wordt laag gehouden waardoor de meest uiteenlopende dopinggerelateerde vragen gesteld worden.

Opzet

De afdeling Preventie van het Trimbos-instituut heeft al vier jaar lang ervaring met haar Drugs Informatielijn. Bij de opzet van de Doping Informatielijn heeft het NeCeDo dankbaar gebruik gemaakt van hun kennis en expertise. Er werd besloten om de Informatielijn als pilot op te zetten en in eerste instantie alleen de doelgroep van het programma Lijf, Sport & Middelen, de sporters in de sportscholen en fitnesscentra, in beperkte mate hierover te informeren. Het telefoonnummer en de openingstijden werden vorig jaar in elke uitgave van het bodybuildingtijdschrift Sport & Fitness bij de Lijf, Sport & Middelen-rubriek vermeld.

wordt steeds voor een periode van twee jaar verstrekt. Om voor verlenging van deze licentie in aanmerking te komen

LIJF, SPORT
& MIDDELEN

Resultaten

In het jaar 2000 hebben ruim vierhonderd personen de Doping Informatielijn gebeld. Uit de evaluatie bleek dat tachtig procent van de bellers van het mannelijke geslacht was en zestig procent zich in de leeftijdscategorie van 21 tot 34 jaar bevonden. Het merendeel van de vragen ging over de werking en risico's van anabole steroïden, waarbij een gemiddeld gesprek twaalf minuten duurde. Andere 'populaire' onderwerpen waren de pro-hormonen (bijvoorbeeld DHEA) en het groeihormoon.

Gezien de reacties en het nog steeds toenemend aantal telefoontjes zal de Doping Informatielijn in het jaar 2001 een vervolg krijgen. In het begin van dit jaar zal een jaarrapportage over het eerste jaar opgesteld worden, waarna een werkplan voor meerdere jaren de basis zal zijn voor vervolgactiviteiten.

Voor meer informatie over de Doping Informatielijn kunt u contact opnemen met Remco Tevreden, telefoon 010 - 201 01 58.

dient de dopingcontrole-official, voor het verstrijken van die twee jaar, een (erkende) bijscholing gevolgd te hebben.

4 RECEPTOR

T/E ratio vooralsnog de beste methode om testosteronmisbruik op te sporen

Nieuwe ontwikkelingen op komst bij detectie van testosteron

Het mannelijke geslachtshormoon, testosteron, staat op de lijst van verboden groepen van stoffen van de IOC-dopinglijst. Dit hormoon wordt door het lichaam zelf gemaakt en zorgt onder andere voor spiergroei en voor een (meer) mannelijk uiterlijk. Zo produceren mannen ongeveer 7 milligram per dag en vrouwen ongeveer 0,5 gram per dag. Testosteron en zijn chemische varianten, de androgene anabole steroïden, zijn beschikbaar als regulier geneesmiddel voor de behandeling van bepaalde ziektebeelden. Het ontwikkelen van een geschikte detectiemethode voor testosteron bleek een moeizaam traject. Lichaamsvreemd testosteron is namelijk moeilijk te onderscheiden van lichaamseigen testosteron. Het heeft dan ook tot begin jaren tachtig geduurd voordat men een bruikbare test beschikbaar had om misbruik door sporters te kunnen aantonen, de zogenaamde T/E ratio.

Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat toegediend testosteron snel wordt afgebroken in het lichaam, het lichaam een dag-nachtritme hanteert voor de lichaamseigen productie van testosteron en er grote verschillen bestaan tussen verschillende individuen van de testosterospiegels. Deze factoren noopten de dopingvorsers er toe om te zoeken naar indirecte methoden om testosteroentoe-diening te kunnen aantonen.

De Duitser Manfred Donike ontwikkelde samen met zijn collega's een methode waarbij de verhouding tussen de concentraties van testosteron glucuronide en epitestosteron glucuronide in de urine, kortweg de T/E ratio genoemd, een indicator voor testosteroentoe-diening zou

zijn. Tijdens experimenten met testperso-nen had hij geconstateerd dat na toedie-ning van testosteron (ongeacht of het hierbij om orale, rectale of intramusculai-re toediening ging) de uitscheiding van testosteron glucuronide in de urine veel groter was dan van andere afbraakpro-ducten van testosteron. Vooral de uit-scheiding van epitestosteron bleek los te staan van de verhoogde testosteroenuit-scheiding. Donike constateerde tevens dat de T/E ratio onder normale omstan-digheden meestal 1 à 2 bedroeg, hoewel er uitschieters tot 6 voorkwamen. Hogere waarden werden door hem bij de testpersonen niet geconstateerd. Op basis van deze gegevens introduceerde het Internationaal Olympisch Comité (IOC) deze nieuwe testmethode in 1982,

waarbij een T/E ratio van meer dan 6 als bewijs voor testosteroengebruik werd bestempeld en de sporter gestraft werd.

Externe factoren

In de jaren daarna is echter gebleken dat tal van omstandigheden eveneens tot een verhoging van de T/E ratio (tot meer dan 6) kunnen leiden. Sommige perso-nen blijken van nature een hogere ratio te hebben, bijvoorbeeld doordat het lichaam zelf slechts weinig epitestoste-ron aanmaakt. Ook zijn er aanwijzingen dat de T/E ratio's tussen de diverse ras-sen kunnen verschillen en bepaalde ziek-tebeelden (o.a. enzymdeficiënties en androgeenproducerende tumoren) lei-den tot een verhoging van de T/E ratio. Verder kan het gebruik van bepaalde geneesmiddelen de T/E ratio verhogen. Andere medicijnen (o.a. hCG, broman-taan) kunnen deze ratio juist verlagen en werden door sporters als geneesmidde-len gebruikt om dopinggebruik te mas-keren (o.a. probenicide). De laatste jaren is gebleken dat ook voedingssupplemen-ten die voorloperproducten (o.a. DHEA, androsteendion, 19-nor androsteendiol) van het hormoon testosteron bevatten, de T/E ratio kunnen verhogen.

Nieuwe technieken

Dopingonderzoekers trachten steeds betere methoden te ontwikkelen om mis-bruik van testosteron op te sporen. Momenteel verricht men onder meer onderzoek naar de waarde van andere

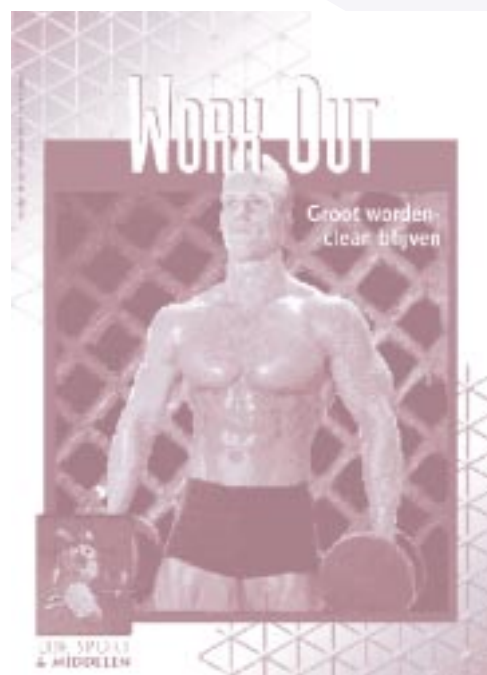
hormoonratio's, de plaats van haaranalyse en worden er geheel nieuwe onder-zoekstechnieken uitgetest. Eén van deze veelbelovende onderzoekstechnieken is de isotopenratio massaspectrometrie, een techniek die gebruikt kan worden om testosteroengebruik te bevestigen. Deze recent ontwikkelde toepassing is een methode om lichaamsvreemd en lichaamseigen testosteron te onderschei-den. Enkele andere ontwikkelingen lij-ken veelbelovend, maar zijn vooralsnog niet voor routinematig gebruik beschik-baar.

Additioneel onderzoek

Het IOC heeft enkele jaren geleden besloten dat er, zodra bij een sporter een T/E ratio hoger dan 6 is geconstateerd, eerst een nader onderzoek verricht dient te worden alvorens men tot een uit-spraak over het urinemonster komt. Bij een dergelijk onderzoek dienen alle voorgaande en toekomstige dopingcon-troleresultaten, alsmede alle uitslagen van hormonaal onderzoek betrokken te worden. Indien er van een sporter geen eerdere resultaten beschikbaar zijn, zal de sporter maandelijks en onaangekon-digd dopingcontroles dienen te onder-gaan gedurende een periode van drie maanden. Door deze veelheid aan gege-vens tracht men een inzicht te verkrijgen in de individuele variatie van de T/E ratio en een oordeel te kunnen vellen over al dan niet dopinggebruik.

Concluderend kunnen we stellen dat de T/E ratio voorlopig de meest bruikbare methode voor de detectie van testoste-ronmisbruik zal blijven. Vanwege de vele factoren die de T/E ratio kunnen beïnvloeden, dient altijd een diepgaand onderzoek naar de mogelijke oorzaken voor deze verhoging verricht te worden alvorens men een definitief oordeel velt over het urinemonster.

LSM boekenreeks voltooid

'Work Out; groot worden - clean blijven', het vierde boekje in de Lijf Sport en Middelen boekenreeks is uit. Work Out is een hulpmiddel voor sporters die het maximale resultaat uit hun krachttrain-ing willen halen. Geïntegreerd trainen staat centraal waarbij zowel de begin-ners als gevorderden op basis van speci-fieke trainingsmethoden, schema's en praktijkvoorbeelden vooruitgang kun-nen boeken. In deze reeks is reeds ver-schenen 'Basic Nutrition; de voedingsba-sis', 'Drug Info; harde feiten over doping' en 'Slim fit; gezond slank zon-der dieet'.

Voor meer informatie omtrent prijzen of abonnementen kunt u terecht bij Arko Sports Media, telefoonnummer 030-605 10 90.

Colofon

Receptor is een uitgave van het Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken (NeCeDo) om haar partners en relaties te informeren over doping. Informatie uit Receptor mag door derden worden gebruikt. Bij overname van artikelen dient bronvermelding plaats te vinden.

Hoofd- en Eindredactie: Maurice Leeser
Aan deze uitgave werkten mee:
Remco Tevreden, Rens van Kleij, Piet van der Kruk, Frans Stoele, Jan Brouwer de Koning, Steven Teitler, Fred Hartgens en Olivier De Hon

Met speciale dank aan: De heer D.H. van de Kerkhof
Uitgeverij: Arko Sports Media
Fotografie: Pardon fotografie
Vormgeving, Lay-out en druk:
Van der Linde
grafisch bedrijf BV

Redactieadres: NeCeDo
T.a.v. de redactie van
Receptor
Postbus 5014
2900 EA Capelle aan den IJssel
tel: 010 2010150
fax: 010 2010159
info@necedo.nl
www.necedo.nl

ISSN: 1566-1814